

vseh tistih notranjih ritmov in psiholoških detajlov, ki so v samem besedilu in opisu vizualne akcije zgolj nakazani. Odmisliti si literarno predlogo od uprizoritvene nadgradnje je skoraj nemogoče, in prav zategadelj je tudi ta ocena le bolj nekak poskus predelitve in tematiziranja posamičnih prvin Vugove dramatike. A na srečo je pri Vugi že sama pisana beseda toliko ilustrativna, da omogoča ustvaritev precéj dokončne podobe o avtorjevem izpovednem svetu in prav tako dokončno presojo umetniške in literarne vrednosti same tekstovne predloge. In prav zato lahko ugotovimo, da sodi Vugov radijskotelevizijski dramski opus po svojih literarnih značilnostih v vrh našega pisanja za ta medija. Upajmo, da bomo še kdaj doživeli vnovično srečanje z realizacijami vseh treh iger, predvsem z realizacijo Bernardka, ki čaka v radijskem bunkerju na svojo prvo ponovitev že kar lepo število let.

Borut Trekman

MIROSLAV KOŠUTA, PESMI IN ZAPISKI

Čisto nič novega ni, da je pisati o poeziji nekaj povsem drugega kot brati poezijo: pri branju smo ne po svoji volji odvisni od avtorjeve privlačnosti, prikлеpanja ali prisiljevanja k njegovi govorici, pri pisanju o poeziji pa gre očitno za osvobajanje od te avtorjeve avtoritete, celo več, za protidejanje, ki se kaže, recimo, v tem, da pisec o poeziji snuje drugačno oblikovno podobo, kot jo je bil ustvaril pesnik (vsebinska drugačnost bi nemara bilo togo, enostransko zavračanje življenja, kakor se manifestira v pesmih). Tako je treba tudi ob branju nove Košutove zbirke *Pesmi in zapiski** biti pozoren od pe-

smi do pesmi, od pojava do pojava, kot jih je zbral oziroma doživel pesnik, nasprotno pa pisanje o njih ne more teči v tej smeri, saj pesniških dejstev kratkomalo ni mogoče združiti ali sešteti, česar prav tako ne bi mogla storiti niti nadrobna znanstvena analiza, kaj šele recenzija, ki ostaja na začetni stopnji informacije o poeziji; ta tradirana oblika pesniške informacije pa se zato ne more izogniti nevarnosti, da nekaterih stvari ne bi ponavljala in s tem postajala nepotrebna; njeno početje je namreč zgolj v tem, da lirične zaznave ali doživetja prevaja v pojme oziroma jih speljuje v prvotno, predpesniško stanje nedotaknjene sveta, ki je mogel zbuditi takšno ali drugačno doživetje.

Košutov svet je svet nas vseh: naš svet je tudi Košutov svet: to misel lahko kakor koli prevračamo, ne da bi pri tem izgubili njeno banalnost; zapisati se hoče, da pesnik ne razpolaga s kakim posebno novim, izvirnim svetom, ki ga sami nismo zmogli odkriti,

*Miroslav Košuta, *Pesmi in zapiski*. Založba Lipa 1969.

pa bi zato bil potreben pesnik v vlogi vidca ali preroka. Ena od zelo pomembnih potez v tej zbirki se namreč zdi poudarek na neizvirnosti, banalnosti, blokiranosti življenja, ki je ne moremo premagati ali pa kakor koli zaobiti. Ta situacija se začenja že v »šoli«, ki posreduje že nekaj izdelanega, znanega, česar torej ni mogoče več spreminjati, kot to v podobi nakazuje samoglasniški sistem a e i o u (Nikar se ne oziraj). Ali je tu vzrok, da Košutove pesmi ne razkrivajo nobene novatorske iniciative? Dejstvo je, da v osrednjih dveh ciklih *Abecednik* in *Podobe stvari* poje o stvareh, kakršne so v svoji statičnosti, njegova osebnostna nota je pri vsem tem največkrat duhovita opazka, pripomba, včasih aforistična modrost, ki določa vso učinkovitost besedila. Seveda ta znamenja niso nikakršno naključje, saj imajo več kot očitno svoja realna tla v prostoru in času, v katerega ni mogoče več priklicati nobenega dogajanja ali česa začeti, zakaj ta prostor in čas je zgodovina dozdevno dokončno konstituirala, s tem pa tudi zavrta porajanje vrednot, ki so vrednote pač le takrat, kadar so ogrožene in se zavoljo tega morajo nenehno samopotrjevati. Tak primer je npr. bila slovenska nacionalna »bolečina«, ki se je dotika tudi Košuta, vendar zdaj, ko uradno zanjo ni vzrokov, ne pomeni več nikakršnega nagiba za dejanje: »na starem zemljevidu kraji štirje: Celovec, Maribor, Gorica, Trst: njihovim stražarjem »krokarji prše z jezika«, plamen pa »le še v ljudski pesmi sika« (Zmajski most) — ta inertnost se torej po Košutovi misli kaže tudi v poeziji, ki v vsej svoji dosedanji tradiciji ni mogla eksistirati brez angažiranosti bodisi socialne ali nacionalne narave. Kajpak je Košuta daleč od tega, da bi zavoljo te vsestranske stagnacije hotel postati pobudnik nove velike akcije; obsojen je na tisto zasebnost in nemoč, ki sta usoda današnjega človeka. Pesmi

iz tega prostora govorijo o »ontološki« barvi njegovega pojmovanja sveta, in to je svet, ki smo ga deloma mogli evidentirati že v njegovi prvi zbirki *Morje brez obale*. Tudi tokrat je morje odrešujoča prisposoba: pomeni nekaj prvinskega, resničnega v primeri z današnjo ponarejeno tehnično civilizacijo, vendar pa je zdaj ta svobodnost morja postala omejena; alga, ta živi simbol v njem, ki »ne pozna / ne včeraj ne jutri«, je vendarle samo »edina laž, / ki zmeraj prepriča« (Alga). S tem pa je idealizem ali romanticizem Košutovih predstav najbrž razbit, pesnik pa bo slej ali prej soočen s stvarnostjo, pred katero bo treba umolkneti ali jo destruirati, morda z namenom, da bi jo spremenili. To je seveda dokaj predrzna napoved, ki pa zanjo znotraj evropskega prostora že nastajajo nujnosti, in tako jo bomo morali kdaj napovedovati tudi pri nas.

Košutova druga zbirka je očitno logičen razvoj njegovega prvenca. V jeziku z nekoliko avtoritete bi temu rekli, da se je »zresnila«, večkrat odstopila čustva mladeniški dobi, zato pa se je soočila s časom osebnih izkušenj, bodisi da jih le ugotavlja, se jim nemočno posmehuje ali pa se po drugi strani vdaja meditativnim trenutkom, v katerih se te izkušnje potopijo v sivo ravnino vztrajanja v svetu, ki je zanj določen. Zadnja pesem to življensko podobo sklene z verzoma, ki nista neznačilna: »kajti veš: drevesa in gozdovi, / dokler še živiš, nekje žive«. Drevesa in gozdovi v slovenski poeziji imajo že bogato, raznopomensko tradicijo, vendar pri Košuti verjetno ne pomenijo novega bega v romantiko, ampak prej kljubovanje neizvirnosti, v kateri bivamo.

Navada je sicer, da ravno od pesnika pričakujemo to življensko izvirnost, vendar je v tem času najbrž tudi naša dolžnost, da je od njega ne zahtevamo več.